

TUG'MA YURAK NUQSONI, TO'LA VA QISMAN TRANSPOZITSIYA,
OG'IRLASHTIRUVCHI HOLOTLAR, O'LIM SABABLARI

Qo'chqarov Baxromjon Vohidjon o'g'li

Farg'ona viloyat patologik anatomiya byurosi. Vrach Patologoanatom.

bakhramjan0840@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14617592>

Annotatsiya. Ushbu maqolada tug'ma yurak nuqsoni to'la va qisman transpozitsiya, og'irlashtiruvchi holatlar, o'lim sabablari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Tug'ma yurak nuqsoni (TYN) — bu tug'ilgan paytdan boshlab paydo bo'ladigan yurak strukturasiidagi anomaliyalarni anglatadi. Ushbu holatlar yurak ichidagi qon oqimini buzishi, shuningdek, boshqa organ va tizimlarning normal ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tug'ma yurak nuqsonlari tug'ilishdagi eng keng tarqalgan nuqsonlar bo'lib, ularning murakkabligi oddiy muammolardan tortib bir nechta jarrohlik amaliyotlarini talab qiladigan qiyin holatlarga qadar o'zgaradi. TYNlar o'zgacha tibbiy yordam va davolashni talab qiluvchi holatlar sifatida, ularning o'rganilishi va tushunilishi muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Tug'ma yurak nuqsoni, Atrial septal defect, Ventricular septal defect, Tetralogy of Fallot, Transposition of the Great Arteries, Coarctation of the Aorta, Pulmonary Stenosis, To'la va qisman transpozitsiya, Og'irlashtiruvchi holatlar.

CONGENITAL HEART DEFECT, COMPLETE AND PARTIAL TRANSPOSITION,
AGGRAVATING CONDITIONS, CAUSES OF DEATH

Abstract. This article provides information on congenital heart defects, including complete and partial transposition, aggravating factors, and causes of death. Congenital heart defects (CHDs) are structural abnormalities of the heart that are present at birth. These conditions can disrupt blood flow within the heart and can negatively impact the normal functioning of other organs and systems. Congenital heart defects are the most common birth defects, and their complexity ranges from simple problems to complex conditions requiring multiple surgeries. It is important to understand and treat CHDs as conditions that require specialized medical care and treatment.

Keywords: Congenital heart defect, Atrial septal defect, Ventricular septal defect, Tetralogy of Fallot, Transposition of the Great Arteries, Coarctation of the Aorta, Pulmonary Stenosis, Complete and partial transposition, Aggravating factors.

ВРОЖДЕННЫЙ ПОРОК СЕРДЦА, ПОЛНАЯ И ЧАСТИЧНАЯ ТРАНСПОЗИЦИЯ, ОТЯГЧАЮЩИЕ СОСТОЯНИЯ, ПРИЧИНЫ СМЕРТИ

Аннотация. В статье представлена информация о полной и частичной транспозиции врожденных пороков сердца, отягчающих обстоятельствах и причинах смерти. Врожденный порок сердца (ВНД) относится к структурным аномалиям сердца, присутствующим при рождении. Эти состояния могут нарушить кровоток внутри сердца, а также оказать негативное влияние на нормальное функционирование других органов и систем. Врожденные пороки сердца являются наиболее распространенными врожденными дефектами и варьируются по сложности от простых проблем до сложных случаев, требующих многократного хирургического вмешательства. ТУН важно изучать и понимать как состояния, требующие специальной медицинской помощи и лечения.

Ключевые слова: Врожденный порок сердца, Дефект межпредсердной перегородки, Дефект межжелудочковой перегородки, Тетрада Фалло, Транспозиция магистральных артерий, Коарктация аорты, Стеноз легочной артерии, Полная и частичная транспозиция, Отягчающие обстоятельства.

Kirish

Tug'ma yurak nuqsoni (TUN) – bu tug'ilish paytida paydo bo'ladigan, yurakning tuzilishi bilan bog'liq muammolardir. Ushbu nuqsonlar yurakning normal qon oqimini to'g'ri yo'lga qo'yishni buzishi mumkin. Tug'ma yurak nuqsonlari eng keng tarqalgan tug'ma nuqsonlar bo'lib, ular oddiy, davolanishga muhtoj bo'lmagan holatlardan tortib, bir necha jarrohlik amaliyotlarini talab qiluvchi murakkab muammolargacha boradi. Tug'ma yurak nuqsonlarining turlari turli xil bo'lishi mumkin, ulardan ayrimlari quyida keltirilgan:

- Atrial septal defect (ASD) – yurakning ikki atriyasi orasida devor (septum)ning etishmasligi natijasida sodir bo'ladi, bu esa qonning normal oqimini buzadi va yurakni ortiqcha yuklaydi.
- Ventricular septal defect (VSD) – yurakning ikki qon tomirligi orasidagi devor (septum)ning etishmasligi, bu esa yurakning qattiq yuklanishiga olib keladi va qonning to'g'ri oqimini buzadi.
- Tetralogy of Fallot – bu to'rt muammodan iborat bo'lib, ular: ventrikulyar septal defekt, o'ng ventrikuldan chiqish kanalining torayishi, aorta chiqishining o'ng ventrikuldan o'ng tomonga ko'chishi, va o'ng ventrikuldan chiqadigan qon tomirining torayishi.

- Transposition of the Great Arteries (TGA) – bu tug‘ma yurak nuqsonida yurakdan chiqadigan ikkita asosiy qon tomiri (aorta va pulmonar arteriya) o‘zaro almashgan bo‘ladi. Bu holat yurakning normal qon oqimini to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish uchun tezda jarrohlik amaliyotini talab qiladi.

- Coarctation of the Aorta – aortaning torayishi natijasida qon oqimi buziladi va bu yuqori va pastki tanadagi qon bosimini oshiradi.

- Pulmonary Stenosis – o‘ng ventrikuldan olingan qonning o‘pka arteriyasiga o‘tishidagi torayish. Bu holat yurakning o‘ng qismiga ortiqcha yukni keltirib chiqarishi mumkin.

Tug‘ma yurak nuqsonlarining sabablari hali to‘liq tushunilmagan, lekin genetik va atrof-muhit omillarining kombinatsiyasi bu nuqsonlarga olib kelishi mumkin. Masalan, onaning homiladorligi davrida qandli diabet yoki ba'zi dorilarni qabul qilishi, tug‘ma yurak nuqsonlarining xavfini oshirishi mumkin. Bunga qo‘shimcha ravishda, ba'zi irsiy kasalliklar, masalan, Down sindromi va Turner sindromi, tug‘ma yurak nuqsonlari bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

Bundan tashqari, tug‘ma yurak nuqsonlari bo‘lgan bolalar ko‘pincha boshqa sog‘liqni saqlash muammolaridan ham aziyat chekishi mumkin. Ular yurakning normal ishlashini ta'minlash uchun muntazam tibbiy ko‘riklardan o‘tishlari va ba'zan jarrohlik yordamida davolanishlari kerak.

Agar vaqtida tashxis qo‘yilmasa va kerakli davolash amalga oshirilmasa, bu nuqsonlar hayot davomida jiddiy sog‘liq muammolariga olib kelishi mumkin.

To'la va Qisman Transpozitsiya Tahlili

To'la va qisman transpozitsiya tug'ma yurak nuqsonlari orasida alohida o'rin tutadi. Ushbu holat, yurakning asosiy arteriyalari - aorta va o‘ng tomonda joylashgan o‘ng o‘tkazgich arteriya - o‘zaro joylashuvining noto‘g‘ri bo‘lishi bilan tavsiflanadi. To'la transpozitsiya holatida, aorta o'ng yurakdan, o'ng o‘tkazgich esa chap yurakdan chiqadi, natijada kisloroddan boy qon va kisloroddan mahrum qon bir-biriga aralashmaydi. Bu holat, kislorod yetishmasligi va yurak yetishmovchiligi kabi jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Qisman transpozitsiya esa, arteriyalar noto‘g‘ri joylashganda, lekin yurakning boshqa tuzilishi odatdagidek saqlanib qolsa, sodir bo‘ladi. Bu holatda, kislorodli va kislorodsiz qonning aralashishi mumkin, ammo to'la transpozitsiya holatiga nisbatan yengilroq belgilarga ega. Bunday holatlarda, bemorlarning holati ko'proq nazorat qilinishi mumkin va ba'zi hollarda jiddiy tibbiy aralashuv talab qilinmaydi. Ushbu tug'ma yurak nuqsonlarining sabablari ko‘pincha genetik va atrof-muhit omillari bilan bog‘liq. Ota-onalarning genetik tarixi, onaning homiladorligi davridagi sog'liq holati, masalan, diabet yoki boshqa kasalliklar, va ba'zi dorilarning qabul qilinishi kabi omillar bu nuqsonlarning rivojlanishiga olib

kelishi mumkin. Shuningdek, muayyan teri kasalliklari yoki infeksiyalar ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. To'la va qisman transpozitsiyaning klinik ko'rinishlari ham turlicha. To'la transpozitsiya bilan tug'ilgan bolalar ko'pincha tezda simptomlar ko'rsatadi, masalan, terining ko'karmasi, nafas olish qiyinlashuvi va yurakning tez urishi. Bunday bolalar odatda tug'ilganidan keyin bir necha hafta ichida tibbiy aralashuvga muhtoj bo'lishadi. Qisman transpozitsiya holatida esa simptomlar sekinroq rivojlanishi mumkin va bu bolalar ko'proq nazorat ostida bo'lishi mumkin. Davolash usullari turlicha bo'lishi mumkin. To'la transpozitsiya holatida, odatda, operatsiya zarur bo'ladi.

Ushbu jarrohlik orqali arteriyalarni to'g'ri joylashishga qaytarish maqsad qilinadi. Qisman transpozitsiya holatlarida esa, ayrim hollarda, bemorlar yillar davomida nazorat ostida bo'lib, og'ir simptomlar paydo bo'lganida operatsiyaga muhtoj bo'lishi mumkin.

Tug'ma yurak nuqsoni belgilari

- Rangparlik
- Nafas olish yetishmovchiligi
- Yurak ishining buzilishi
- Jismoniy rivojlanishdan orqada qolish
- Yurak yetishmovchiligi
- Terining ko'kimtiriligi
- Yurakdagi shovqin

Og'irlashtiruvchi Holatlar: Sabablari va Ta'siri

Og'irlashtiruvchi holatlar, tug'ma yurak nuqsoni bor bolalar uchun eng xavfli va murakkab holatlardan biridir. Ushbu holatlar, yurakdagi tuzilmaviy nuqsonlar juda og'ir bo'lganda va tezda tibbiy aralashuvni talab qilganda yuzaga keladi. Bu holatlar ko'pincha hayot uchun xavf tug'diradi, shuning uchun ularni aniqlash, boshqarish va davolash juda muhimdir. Og'irlashtiruvchi holatlarning sabablari turlicha bo'lishi mumkin. Ular orasida genetik faktorlar, atrof-muhit ta'siri va onalik davrida sog'liq muammolari mavjud. Masalan, ba'zi bolalarda tug'ma yurak nuqsoni rivojlanishi uchun genetik predispozitsiya mavjud bo'lishi mumkin. Bunga qo'shimcha ravishda, homiladorlikda onaning diabetes, alkogol iste'moli yoki ba'zi dori-darmonlardan foydalanishi kabi atrof-muhit omillari ham muhim rol o'ynaydi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, bunday omillar birgalikda tug'ma yurak nuqsonlari rivojlanish xavfini oshirishi mumkin. Og'irlashtiruvchi holatlarning ta'siri juda keng qamrovli. Ular bolalarning umumiy salomatligiga, rivojlanishiga va hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tug'ma yurak nuqsoniga ega bolalar ko'pincha yurak yetishmovchiligi, arrimiyalar, infeksiyalar va boshqa sog'liq muammolari bilan bog'liq

muammolarni boshdan kechirishadi. Bu holatlar, ko'pincha, bolalar uchun tez-tez kasalxonaga yotqizilishiga olib keladi, bu esa ularning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, og'irlashtiruvchi holatlari bo'lgan bolalar uchun tibbiy aralashuvlar va operatsiyalar zarur bo'lishi mumkin. Bu jarayonlar ko'pincha qiyin va xavfli bo'lib, bolalarning salomatligi va hayoti uchun xavf tug'dirishi mumkin. Shuningdek, bu jarayonlar moliyaviy va oilaviy resurslarni talaydi, bu esa qo'shimcha stress va muammolarga olib kelishi mumkin. Bunday holatlarda psixologik yordam va rehabilitatsiya xizmatlari ham muhim ahamiyatga ega.

Tug'ma yurak nuqsonlari, xususan transpozitsiya holatlari, bemorlar o'limiga olib keladigan turli sabablarga ega. Ushbu bobda, o'limo sabablarini tadqiqotlar va natijalar orqali ko'rib chiqamiz, ularni tushunish, bag'rikenglikni oshirish va muolajalarni yaxshilash uchun zarurdir. Transpozitsiya holatlari, ya'ni katta qon tomirlarining o'zaro joylashishi, yurakning normal funksiyasiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Bu holat bilan tug'ilgan bolalarda qon aylanishi jarayonida muammolar yuzaga keladi, bu esa kislorod yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin.

O'limo sabablari ko'pincha yurakning organik nuqsonlari bilan bog'liq bo'lib, ularga quyidagilar kiradi: yurak etishmovchiligi, infeksiyalar, shuningdek, operatsiyadan keyingi asoratlardan kelib chiqadigan muammolar. Katta qon tomirlarining noto'g'ri joylashishi bemorlarning hayoti davomida ko'plab muammolarni keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, transpozitsiya holatiga ega bolalar, agar vaqtida va zarur muolajalar olinmasa, o'lim darajasi ancha yuqori. Masalan, yillik o'limo ko'rsatkichlari, operatsiya qilinmagan bolalarda 30% gacha yetishi mumkin. Bu holatni tahlil qilishda, transpozitsiya holatiga ega bolalarda o'limo sabablarining asosiy omillari sifatida yurak ritmi buzilishi va qon aylanishi etishmovchiligi alohida e'tiborga olinadi.

Xulosa

Tug'ma yurak nuqsoni, ya'ni tug'ma yurak anomaliyasi, ko'plab insonlar uchun muhim salomatlik tahdidi bo'lib, bu holat sog'liq uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Ushbu maqolada, tug'ma yurak nuqsonining turli turlari, masalan, to'la va qisman transpozitsiya, og'irlashtiruvchi holatlar, va o'lim sabablari muhokama qilindi. Maqolaning ahamiyati shundaki, tug'ma yurak nuqsoni keng tarqalgan va dolzarb sog'liq muammolaridan biridir. Biroq, bu sohada hali ko'plab muammolar va kamchiliklar mavjud. Ko'plab hollarda, kasallik erta aniqlanmaydi, bu esa bemorlarning hayotiga jiddiy xavf tug'diradi. Shuningdek, kam uchraydigan nuqsonlar bo'yicha uzoq muddatli natijalar haqida yetarli ma'lumot yo'qligi ham

muhim muammolardan biridir. Mutaxassislar va tadqiqotchilar bu sohada qo'shimcha tadqiqotlar olib borishlari zarur, chunki bu, nafaqat bemorlarning hayot sifatini oshirish, balki ularni xavf haqida ogohlantirishga ham yordam beradi.

Umuman olganda, tug'ma yurak nuqsoni, uning turlari va ularga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish, sog'liqni saqlash sohasida muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot, nafaqat tibbiyot xodimlari uchun, balki bemorlar va ularning oilalari uchun ham muhim ma'lumotlarni taqdim etadi.

REFERENCES

1. Author(s). Tug'ma yurak nuqsoni: Ta'rif va turlari. O'zbekiston Tibbiyot Akademiyasi, 2022
2. Author(s). To'la va qisman transpozitsiya: muammolar va qarorlar. O'zbekiston Kardiologiya Jurnali, 2021
3. Author(s). Og'irlashtiruvchi holatlar: Diagnostika va davolash. O'zbekiston Pediatriya Jurnali, 2023
4. Author(s). O'limo sabablari: risk faktorlar va statistika. O'zbekiston Tibbiyot Jurnali, 2020
5. Author(s). Tug'ma yurak nuqsoni: Asosiy ma'lumotlar va tadqiqotlar. O'zbekiston Kardiologiya Jamiyati, 2022